

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.01.2005, sp. zn. 29 Odo 291/2004, ECLI:CZ:NS:2005:29.ODO.291.2004.1

Číslo: 34/2005

Právní věta: Nedostatek předchozího souhlasu Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání s uzavřením smlouvy o převodu obchodního podílu společnosti s ručením omezeným, která je provozovatelem rozhlasového vysílání (§ 14 odst. 1 zákona č. 468/1991 Sb.), způsobuje neplatnost této smlouvy.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.01.2005

Spisová značka: 29 Odo 291/2004

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Obchodní společnost

Předpisy: § 115 předpisu č. 513/1991Sb.
§ 14 předpisu č. 468/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Napadeným rozsudkem ze dne 6. 10. 2003 potvrdil Vrchní soud v Praze rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2002, kterým tento soud uložil žalovanému zaplatit žalobci 62 500 Kč jako plnění ze smlouvy o rozdělení a převodu části obchodního podílu ze dne 23. 12. 1997 (dále jen „smlouva“) a zamítl žalobu o zaplacení smluvní pokuty.

V odůvodnění svého rozsudku odvolací soud uvedl, že podle ustanovení § 115 odst. 2 obch. zák., ve znění platném v době uzavření smlouvy, připouští-li to společenská smlouva, může společník převést svůj obchodní podíl na jinou osobu. Podle odstavce 3 téhož ustanovení, smlouva o převodu obchodního podílu musí mít písemnou formu a nabyvatel, který není společníkem, v ní musí prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě, popřípadě ke stanovám. Podpisy musejí být úředně ověřeny.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým zjištěním soudu prvního stupně. Ze smlouvy odvolací soud zjistil, že pod bodem IV. odst. 2 obsahuje prohlášení nabyvatele, že „přebírá vklad ve společnosti a tím přistupuje ke společnosti v poměru svého vkladu podle společenské smlouvy a dodatku k ní.“ Ve smlouvě není výslovně uveden její základní účel. Účinnosti měla dle bodu X. odst. 2 nabýt doručením jednateli společnosti. Odvolací soud se ztotožnil i s tím, jak soud prvního stupně věc posoudil po právní stránce, když z části žalobě vyhověl a z části ji zamítl.

Výtka žalovaného, že soud prvního stupně neprovedl navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností, je podle odvolacího soudu neopodstatněná. Při posledním jednání před soudem prvního stupně účastníci žádné další důkazy nenavrhovali. Svoji další výhradu, že soud prvního stupně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním, žalovaný nijak blíže nekonkretizoval. Souhlasit nelze ani s tím, že soud prvního stupně věc nesprávně právně posoudil. Nedostatek předchozího souhlasu Rady pro RTV (dále jen „rada“) se změnou ve složení společnosti (provozovatele rozhlasového vysílání) dle § 14 odst. 1 zákona č. 468/1991 Sb., ve znění účinném k datu uzavření smlouvy (dále jen „zákon“), nezpůsobil neplatnost smlouvy. K převodu obchodního podílu nedošlo ke dni uzavření smlouvy, ale až následně – jejím doručením společnosti. Mezi podpisem smlouvy a okamžikem, kdy došlo k převodu obchodního podílu („a tedy ke změně ve složení společnosti“), byl časový prostor pro splnění povinnosti uložené provozovatelem vysílání v § 14 odst. 1 zákona.

Smlouva není neplatná ani pro nedostatek vyjádření nabyvatele, že přistupuje ke společenské smlouvě, když smlouva v bodě IV. odst. 2 vyjádření v tomto smyslu obsahuje (byť poněkud jinými slovy). Smlouvu nelze mít za neplatnou pro omyl na straně nabyvatele. To žalovaný, na němž bylo důkazní břemeno, neprokázal. Nebylo ani prokázáno, že by smlouva odporovala dobrým mravům a zásadám poctivého obchodního styku. Žalovaný se stal, jak vyplývá z obsahu spisu (zejména z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2001, jímž soud prvního stupně provedl důkaz), 23. 12. 1997 jednatelem společnosti R. A., spol. s r. o. Od uvedeného data bylo na něm, aby požádal radu o souhlas se změnou společníků ve společnosti.

A konečně žalovanému nelze přisvědčit ani v tom, že od smlouvy platně odstoupil pro zmaření jejího účelu. Jednak odstoupení neučinil přímo vůči druhému účastníku smlouvy – převodci (žalobci), ale vůči soudu ve vyjádření v jiném sporu, jednak podle § 356 odst. 1 obch. zák., od smlouvy odstoupit možné nebylo, neboť žádný základní účel v ní výslovně vyjádřen nebyl. V souladu se závěrem, že smlouva je platná a že došlo k převodu obchodního podílu na žalovaného, je i skutečnost, že v obchodním rejstříku byl žalovaný zapsán jako společník 20. 2. 1998, že se za společníka považoval a obchodním podílem dále nakládal. Z obchodního rejstříku byl k 11. 3. 1999 vymazán a jako společník byl zapsán J. M.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázal na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3, co do důvodů na ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř.

V odůvodnění dovolání uvedl, že uzavřel se žalovaným dne 7. 1. 1998 smlouvu o převodu obchodního podílu, na jejímž základě mělo dojít k převodu obchodního podílu ve výši 50 % ve společnosti R. A. C., spol. s r. o., ze žalobce na žalovaného. Této společnosti byla 13. 1. 1994 udělena radou licence a žalovaný jakožto nabyvatel majetkové účasti v této společnosti byl před uzavřením uvedené smlouvy i poté ujišťován žalobcem, že společnost je a bude oprávněna provozovat rozhlasové vysílání. Hlavním účelem uzavření smlouvy o převodu obchodního podílu bylo samozřejmě pokračovat v rozhlasovém vysílání, přičemž reklamní činnost jakožto další část podnikání společnosti byla činností podružnou.

Přes uvedené ujištění ze strany žalobce byla rozhodnutím rady ze dne 31. 8. 1998 společnosti odňata licence pro provozování rozhlasového vysílání. Důvodem odnětí licence bylo opakované porušování povinností uložených žalobci zákonem, zejména nepředložení návrhu změny ve společnosti provozovatele ke schválení radě.

Podle dovolatele jak soud prvního stupně, tak i soud odvolací dospěly k nesprávnému právnímu závěru ve vztahu k předběžné otázce, kterou byla otázka platnosti uzavřené smlouvy o převodu obchodního podílu, a posoudily skutkový stav v rozporu s hmotným právem. Soud prvního stupně neprovedl důkaz smlouvou o převodu obchodního podílu ze dne 7. 1. 1998, nesprávně však

konstatoval, že je uzavřena v souladu s obchodním zákoníkem. Uvedená smlouva sice svou formou vyhovuje zákonnému požadavku písemnosti, nicméně postrádá podstatnou náležitost, kterou je prohlášení budoucího společníka o přistoupení ke společenské smlouvě. Jelikož obchodní zákoník výslovně požaduje tuto náležitost, nelze její absenci překlenout např. výkladem a dovodit, že budoucí společník chtěl ke společenské smlouvě přistoupit.

Smlouva o převodu obchodního podílu obsahuje prohlášení žalovaného v článku IV. odst. 2, „nový společník prohlašuje, že přistupuje ke společnosti v poměru svého vkladu podle společenské smlouvy a dodatku k ní,“ nicméně ze smyslu tohoto ustanovení nelze dovodit, než že společník přijímá svůj nový obchodní podíl ve výši 50 % ve společnosti, za což platí dohodnutou úplatu. Za samozřejmé však nelze považovat, že tím také bezvýhradně přistupuje ke společenské smlouvě.

Smyslem zákonného ustanovení § 115 odst. 3 obch. zák. je, aby byl nový společník obeznámen a souhlasil s úplným zněním společenské smlouvy, tzn. se všemi právy a povinnostmi z ní pro něj vyplývajícími. Projev vůle o akceptaci společenské smlouvy je projevem vůle odlišným od pouhého přijetí obchodního podílu, který byl ve smlouvě vyjádřen pouze procentem podílu na základním kapitálu společnosti, nikoliv výčtem práv, která takto na nabyvatele obchodního podílu vedle společenské smlouvy přecházejí. Absence této podstatné náležitosti smlouvy o převodu obchodního podílu způsobuje její absolutní neplatnost.

Dále se žalovaný dovolává toho, že podle § 14 odst. 1 zákona je provozovatel rozhlasového vysílání povinen předem poradat radu o souhlas se změnou údajů uvedených v žádosti o udělení licence, tj. také s převodem obchodního podílu ve společnosti. Podle § 14 odst. 2, věty druhé, zákona může být změna provedena až poté, kdy ji rada schválila. Pro případ nečinnosti rady platí zákonná fikce schválení, pokud se rada do 60 dnů ode dne podání žádosti nevyjádří (§ 14 odst. 3).

To, že rada neudělila souhlas s převodem obchodního podílu podle § 14 odst. 1 zákona, je podle dovolatele dalším důvodem absolutní neplatnosti smlouvy. Žalobce byl jedinou osobou, která před zamýšleným rozdělením a převodem obchodního podílu měla povinnost předem o souhlas se zamýšlenou změnou požádat. Souhlas rady je nutno považovat za nezbytnou podmínku platnosti právního úkonu, ke kterému se vztahuje, tj. zde ke smlouvě o převodu obchodního podílu. Smysl citovaných zákonných ustanovení je zřejmý – žadatel o licenci je povinen uvést údaje v rozsahu podle § 11 zákona, tj. také sdělit, jaká je jeho majetková struktura, a rada na základě těchto údajů rozhodne o udělení licence. Jakékoliv změny podmínek pro udělení licence je podle zákona povinen žadatel předem nejen oznámit, ale požádat ji o jejich schválení. Stejný názor vyslovil podle dovolatele Městský soud v Praze ve věci sp. zn. 11 Cm 449/99.

Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil, a dále, aby odložil vykonatelnost napadeného rozsudku.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Ustanovení § 14 zákona ve znění účinném ke dni uzavření smlouvy, určuje, že provozovatel rozhlasového vysílání je povinen požádat předem radu o souhlas se změnou týkající se údajů uvedených v žádosti o udělení licence nebo plnění podmínek stanovených v rozhodnutí o udělení licence. Na základě této žádosti rada podle okolností případu rozhodne o změně udělené licence. Změna může být provedena až poté, kdy ji rada schválila.

V projednávané věci založil odvolací soud svůj závěr o tom, že smlouva, ze které se žalobce domáhá plnění, je platná, mimo jiné na tom, že nedostatek předchozího souhlasu rady se změnou ve složení společnosti podle § 14 odst. 1 zákona nezpůsobil neplatnost smlouvy, když k převodu obchodního podílu nedošlo ke dni uzavření smlouvy, ale až následně – jejím doručením společnosti. Mezi podpisem smlouvy a okamžikem, kdy došlo k převodu obchodního podílu („a tedy ke změně ve složení společnosti“), byl podle odvolacího soudu časový prostor pro splnění povinnosti uložené v § 14 odst. 1 zákona, přičemž žalovaný byl od 23. 12. 1997 jednatelem společnosti R. A. C., spol. s r. o., a bylo tedy na něm, aby požádal radu o souhlas se změnou společníků ve společnosti.

Tento závěr odvolacího soudu je nesprávný. Podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu způsobuje za situace, kdy zákon požaduje k provedení určitého úkonu předchozí souhlas určitého orgánu, nedostatek takového souhlasu neplatnost úkonu, zatímco v případech, kdy postačuje souhlas následný, způsobuje jeho nedostatek pouze neúčinnost úkonu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2003, sp. zn. [29 Odo 430/2002](#), a rozsudek ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 29 Odo 413/2003).

Z uvedeného vyplývá, že nedostatek souhlasu rady s uzavřením smlouvy o převodu obchodního podílu ve společnosti, která má licenci k provozování rozhlasového vysílání, způsobuje neplatnost takové smlouvy.

Pro úplnost je třeba uvést, že nesprávný je i závěr odvolacího soudu o tom, že k převodu obchodního podílu dochází doručením smlouvy o převodu společnosti. Podle § 115 odst. 4 obch. zák. nastávají účinky převodu či společnosti dnem doručení účinné smlouvy o převodu, což znamená, že až od tohoto okamžiku je společnost povinna jednat s nabyvatelem jako se společníkem. K převodu obchodního podílu však dochází účinností platné smlouvy.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž se zabýval ostatními predestřenými otázkami a aniž ve věci nařizoval jednání, rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním i rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 243b odst. 2, věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.